

LAUSUNTO KOSKIEN EU:N KOMISSION TIEDONANTOA VIHREÄN KEHITYKSEN OHJELMAA, VIHREÄN JA OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHOITUSTA JA KESTÄVÄ EUROOPPA INVESTOINTIOHJELMAA

Eduskunnan suuri valiokunta on pyytänyt Climate Leadership Coalitionilta (CLC) kirjallista asiantuntijalausuntoa asiasta: E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal), U 2/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamiseksi ja 14.1.2020 annettu muutettu ehdotus Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä (oikeudenmukaisen siirtymän rahasto) ja E 62/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Vihreän siirtymän rahoitus; Kestävä Eurooppa-investointiohjelma. Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa.

EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal)

Kuten Suomikin Valtioneuvoston kanslian muistiossa esittää, CLC pitää myönteisenä Vihreän kehityksen ohjelman tavoitetta ilmastoneutraalista Euroopasta vuonna 2050 sekä ohjelman kasvustrategiaa korostavaa, kilpailukykyä tavoittelevaa, sosiaalisesti oikeudenmukaista, kaikkia yhteiskunnan sektoreita ja talouden toimialoja koskevaa lähestymistapaa.

Haluamme kuitenkin esittää kolme ehdotusta lähestymistavan edelleen kehittämiseksi:

- selkeytetään pitkän aikavälin ilmastotavoitteita edelleen EU-laajuisen hiilibudjetin avulla
- parannetaan investointiympäristön ennustettavuutta ja kannustavuutta laajennetun päästökaupan ja EU:n ilmastopolitiikan kolmen pilarin (päästökauppasektori, taakanjakosektori, LULUCF) integraation avulla ja
- laaditaan maankäyttöä koskeva kokonaisnäkemys ennen uusien päästökauppaa, taakanjakoa sekä maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsätaloutta (LULUCF) koskevien lainsäädäntöehdotuksien antamista kesällä 2021

Selkeytetään pitkän aikavälin ilmastotavoitteita edelleen EU-laajuisen hiilibudjetin avulla

Epätarkat pitkän tähtäimen tavoitteet luovat epävarmuutta pitkän tähtäimen sijoittajille ja hidastavat näin siirtymistä kestävämmän talouden suuntaan. Teollisuuteen ja energiaan liittyvien sijoitusten tyypillinen taloudellinen elinkaari on 40–60 vuotta. Sijoittajat tarvitsevat selkeitä pitkän tähtäimen tavoitteita, jotka poistavat epävarmuutta ja mahdollistavat päätökset suurien investointien toteuttamisesta.

CLC, sekä laaja joukko, lähes sata, pohjoismaista yritystä, finanssisektorin toimijaa ja kansalaisjärjestöä sekä Elinkeinoelämän keskusliitto ja Maa- ja metsätaloustuottajain

Keskusliitto vaativat EU:ta ja sen jäsenmaita, vuoden 2018 julkilausumassaan, asettamaan kunnianhimoiset ja selkeät ilmastotavoitteet

- nettonollapäästötavoite viimeistään vuoteen 2050 mennessä
- tavoitteeseen perustuva sitova hiilibudjetti jäljellä oleville kasvihuonekaasuille, mukaan lukien päästövähennykset ja hiilinielut
- päivittää ja sovittaa vuosille 2030 ja 2040 asetut tavoitteet yhteen nettonollapäästötavoitteen kanssa

Aloitteen tekijät näkivät hiilibudjetin tärkeänä ja sitä määriteltäessä on oltava tavoitteet päästövähennyksille ja hiilinieluille. Ehdotamme EU-laajuisen hiilibudjettiperiaatteen sisällyttämistä Euroopan ilmastolakiin ja hiilibudjetin määrittelyä esimerkiksi osana 2030-tavoitteen vaikutusarviointia.

Parannetaan investointiympäristön ennustettavuutta ja kannustavuutta laajennetun päästökaupan ja EU:n ilmastopolitiikan kolmen pilarin integraation avulla

Kun ilmastotoimia pitää aiempaan verrattuna merkittävästi nopeuttaa ja investointeja kasvattaa, EU:n kolmea ilmastopolitiikan pilaria pitää kehittää. Tällä hetkellä pilarit – ja erityisesti niiden kansalliset osiot – luovat epävarmuutta. On vaikeaa valmistautua ja tehdä suunnitelmia muuttuvan säädösympäristön varalle, koska maakohtaiset ilmastopolitiikat ja -keinot vaihtelevat usein riippuen siitä, mitkä puolueet kulloinkin ovat vallassa. Vuoteen 2050 mennessä tullaan pitämään noin 200 parlamenttivaalit. Lisäksi erilaiset maakohtaiset politiikkakeinot lisäävät osaoptimoinnin riskejä sekä päällekkäisyyksiä jäsenmaiden sisällä ja välillä.

Lisäksi tekniset rajat nykyisten kolmen pilarin suhteen ovat häviämässä. Liikenteen sähköistyessä ja alkaessa käyttää Power-to-X-polttoaineita se siirtyy asteittain päästökauppaan. Biomateriaalit tuovat LULUCF-sektorin yhä kiinteämmin mukaan kahteen muuhun pilariin ja hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö (CCU) aiheuttaa ”hiilen horisontaalivirtauksen” kaikkien pilarien läpi.

CLC ehdotti syyskuussa 2019 EU:lle nykyistä systemisempää ratkaisua:

- päästökauppajärjestelmän laajentamista kattamaan lämmityksen ja jäähdytyksen sekä liikenteen
- hiilidioksidin tehokkaampaa sitomista ja varastointia ja tarvittavien mittausmenetelmien kehittämistä sekä suuren hiilijalanjäljen materiaaleja korvaavien materiaalien käytön kannustamista
- nykyistä parempia mekanismeja hiilivuodon torjuntaan ja
- kansainvälisten päästökauppajärjestelmien integrointia.

Päästökauppajärjestelmä tarjoaa ainutlaatuisen edun, kun ilmastotoimenpiteitä täytyy kiihdyttää. Vähentämällä päästöoikeuksien määrää voidaan päästöjä vähentää nopeasti. Kalifornia ja samaan järjestelmään integroitunut Quebec ovat jo osoittaneet, että päästökauppajärjestelmä voi kattaa suuren osan päästöistä, molemmissa järjestelmissä kattavuus on yli 80%.

Ehdotamme, että EU:n päästökauppajärjestelmän käyttöä keskeisenä instrumenttina laajennetaan, lämmitykseen ja jäähdytykseen sekä liikenteeseen sekä kehitetään nykyistä systemisempiä ratkaisuja hiilen sitomiseen ilmasta ottamalla huomioon mitattavissa olevat ja todistetut uudet hiilinielut, hiilen varastointi tuotteisiin sekä substituutiovaikutukset, kun korvataan suuren hiilijalanjäljen materiaaleja pienen jalanjäljen materiaaleilla. Arkkitehtuuri tälle systemisemmälle ratkaisulle, joka toimisi vuodesta 2030 eteenpäin, olisi tärkeätä tehdä, ennen EU:n kolmen pilarin – päästökaupan, taakanjaon sekä maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsätaloutta koskevia lainsäädäntöehdotuksia kesällä 2021.

Kannatamme myös EU:n päästökaupan tulosten laajamittaista kohdistamista keskeisten teknologioiden kaupallistamiseen. Näitä ovat mm. Power-to-X, hiiletön teräs, hiiltä sitova betoni ja biomateriaalit.

Osana EU:n Vihreän kehityksen ohjelmaa esitetään myös hiilitulleja. Tasavertaisen kilpailun turvaaminen on tärkeätä ja mikäli viitteitä epäreilusta kilpailusta esiintyy, ensimmäisenä keinona varmistaa tasavertaiset kilpailuedellytykset on auttaa EU:n kauppakumppaneita parantamaan poliittisia linjauksiaan esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen hinnoittelulla ja tukemalla ilmastoystävällisten tuotteiden ja palveluiden kauppaa. Muita mahdollisia keinoja ovat uusien ja olemassa olevien alueellisten kauppasopimusten käyttäminen, neuvottelut samanmielisten WTO-jäsenmaiden kanssa, mukaan lukien ilmastoasioiden käsittely WTO:n kauppapoliittisen maatutinnan (TPRM) mekanismin kautta, ja hiilitullit (BCA) aloilla, joilla kilpailun tasavertaisuutta ei muutoin pystytä turvaamaan. On arvioitava, kuinka kauppapolitiikkaa ja -sopimuksia voitaisiin käyttää tässä asiassa alkaen aloilta, joilla tasavertaisuutta ei muutoin pystytä turvaamaan.

Laaditaan maankäyttöä koskeva kokonaisnäkemys

EU:n komission julkaisemien tietojen mukaan vuosina 2020-2021 julkaistaan erilliset ehdotukset koskien mm. puhdasta energiaa, kestävää teollisuutta ja kiertotaloutta, rakentamista, liikkuvuutta, maataloutta, metsätaloutta ja luonnon monimuotoisuutta. Kaikissa näissä maankäyttö, mm. maa- ja metsätalous tai sektorin tuotteet ovat keskeisessä tai tärkeässä roolissa. Ehdotamme, että maankäytön suhteen on laadittava kokonaisvaltainen strategia. Maankäyttö on erityisessä roolissa mm. hiilensidonnallisuuden suhteen, jolla tulee olemaan vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla keskeinen rooli ilmakehän ylimääräisen hiilidioksidin sitomisessa maaperään ja metsätalouden tuotteisiin. Lisäksi maankäyttöön kohdistuu suuria muutostekijöitä mm. ilmastollisten ja biologisten olosuhteiden sekä ruuantuotantotarpeiden ja -tapojen muuttuessa. Green Dealin tulisi sisällyttää nykyistä vahvemmin biotalous ja sen tuomat positiiviset vaikutukset ilmastomuutokseen substituutiovaikutuksen ja fossiilisten raaka-aineiden korvaamisen kautta.

Vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän rahoitus; Kestävä Eurooppa-investointiohjelma

CLC pitää ensiarvoisen tärkeänä, että EU:ssa luodaan suotuisat puitteet ja tarkoituksenmukaiset instrumentit, joiden avulla voidaan mahdollisimman kustannustehokkaasti kannustaa yksityisiä toimijoita edistämään ja rahoittamaan kestäviä investointeja. Julkisen rahoituksen rooli on vauhdittaa yksityisen rahoituksen suuntautumista vihreisiin kohteisiin.

Olemme jo muutaman vuoden ajan tuoneet esille, että suomalaisten yritysten hiilikädenjälki voi olla paljon hiilijalanjälkeämme suurempi, kun yrityksiemme ratkaisulla voidaan vähentää niiden asiakkaiden päästöjä maailmalla. [Outotecin](#) kuudella energiatehokkaalla ratkaisulla saatiin vuonna 2019 aikaan 6,6 miljoonan CO₂-tonnin päästövähennys, [Neste](#)en uusiutuvilla tuotteilla 9,6 miljoonan CO₂-tonnin vähennys ja [Stora Enson](#) uusiutuvat materiaalit, jotka korvaavat uusiutumattomia fossiilimateriaaleja, vähensivät CO₂-päästöjä arviolta 20 miljoonaa CO₂-tonnia. Eli ainoastaan kolmen jäsenemme vaikutus vastaa suuruusluokaltaan jo yli 75% Suomen alueellisista nettopäästöistä.

Uusien, suureen hiilikädenjälkeen tähtäävien tuotteiden, skaalaamiseen tarvitaan nykyistä enemmän ja tehokkaampaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Tarvitaan myös pitkäjänteiseen työhön kykeneviä tahoja, rahoittamaan skaalaamishankkeita, tekemään sijoituksia epäsymmetrisen riskin tilanteissa, tekemään yritysjärjestelyjä ja ehdotuksia standardeiksi ja muun lainsäädännön parantamiseksi ja verkottumaan kansainvälisesti alan toimijoiden kanssa.

Erityisen akuutti tarve on ilmastomuutoksen hillinnän digitaalisten alustojen kehittämisellä ja skaalaamisella. Kokemuksiemme mukaan mm. Suomessa ei kuitenkaan tällä hetkellä ole riittävästi mekanismeja ja toimijoita tukemaan tällaista skaalausta. On vaarana, että alkukehityksen jälkeen, parhaat innovaatiomme valuvat muualle, sinne missä uusia ratkaisuja voi skaalata.

[Mobility as a Service](#) (MaaS) eli Liikkuminen Palveluna on näyttänyt tietä siinä miten digitaalisia palveluita, voidaan kehittää ja millaisia hyötyjä niillä voidaan aikaansaada. Vastaavia konsepteja voisi Suomesta syntyä useita ilmastomuutoksen hillinnän ja kiertotalouden tarpeisiin.

Yksi esimerkki, johon tarvittaisiin nopeasti laajempaa digitaalista konseptia, on energian tuotannon, käytön, varastoinnin ja kysyntäjoustop hallinta. Jorma Ollila kuvasi [Nordic Energy Co-operation](#) (2017) – raportissaan, että Pohjoismaista pitää kehittää maailman älykkäin vähäpäästöisen energian markkina-alue. [CLC ehdotti](#) raportin pohjalta yhteispohjoismaisten, energianhallintaan liittyvien alustojen ja liiketoimintamallien kehitystä ja aihealuetta edistävää standardointia, mutta tietojemme mukaan tämä työ ei ole vielä edistynyt. Tarve ja kansainvälinen vientimahdollisuus ovat suuret - sähkön sääriippuvainen ja nykyistä hajautetumpi tuotanto sekä liikenteen, lämmityksen, jäähdytyksen sekä teollisuuden prosessien liittyminen osaksi sähkömarkkinoita, edellyttää nykyistä huomattavasti parempia digitaalisia alustoja. Harmonisointi loisi myös mielenkiintoisen pohjoismaisen markkinan, kuten aikanaan Nordpool.

Digitaalisia alustoja tarvitaan myös kiertotalouden käyttöjärjestelmänä ja palvelullistajana, hiilinielujen ja hiilivarastojen seurannassa, biotalouden materiaalisubstituutiohyötyjen laskennassa, kansalaisten ilmastotoimien tukemisessa ja monella muulla alueella. Alustojen kehittäminen ja niihin liittyvän ”big datan” ja tekoälyn hyödyntäminen on Suomelle suuri mahdollisuus. Maan kyky skaalata lupaavia ratkaisuja houkuttelee investointeja myös ulkomailta.

Digitaalisten alustojen lisäksi, skaalaamistarve on merkittävä myös kiertotalouteen siirtymisessä tarvittavissa laitosinvestoinneissa sekä potentiaalisimpien start-uppien nopeassa kasvatuksessa. Ohessa kaksi esimerkkiä.

Yksi lupaavimmista kiertotalouskonsepteista on synteettisten polttoaineitten kehitys ns. power-to-x-teknologialla (P2X) ilman tai savukaasujen hiilidioksidista. Tekesin [Neocarbon – hanke](#) kasvatti osaamistamme tällä alueella ja nyt suunnitellaan skaalausta teolliseen mittakaavaan, mm. [Joutsenossa](#). EUn komission [Clean Planet for All](#) – raportissa on esitetty arvio, että P2X-ratkaisujen käyttö voisi vähentää kasvihuonekaasupäästöjä globaalisti 1-2 CO2 ekvivalentti-gigatonnia vuodessa ja synteettiset polttoaineet voisivat kattaa 28 % EUn liikennesektorin energiatarpeesta vuoteen 2050 mennessä.

Toinen Neocarbon-hankkeen yhteydessä syntynyt innovaatio on [soleiini](#) eli ilmasta tuotettu proteiini. Soleiiniä kehittävä Solar Foods arvioi, että onnistuessaan, soleiinin hiilikädenjälki voi olla jopa myös gigatonniluokassa eli satoja kertoja enemmän kuin Suomen alueelliset nettopäästöt.

Muita vastaavia esimerkkejä löytyy useita esimerkiksi biomateriaalien, uusien ruuantuotantotapojen sekä hiilen sidontaratkaisujen alueilta.

Toivomme, että nämä ilmastoratkaisujen skaalaamistarpeet otetaan huomioon sekä EUn että Suomen vihreän siirtymän rahoituksen kehittämisessä.

Olemme toimittaneet vastaavat lausunnot myös talous- ja ympäristövaliokunnille.

Helsingissä 30.3.2020

Jouni Keronen
Toimitusjohtaja
Climate Leadership Coalition
p. +358 50 4534881
jouni.keronen@clc.fi